

De Latemse natuurgazet

KERN LATEM

Zondag 22 oktober: tweede maaibeurt in de Latemse Meersen

Zoals ieder jaar worden de dotterbloemhooilanden in de Kwakstraat twee maal gemaaid. Een maal begin juli en een maal in de loop van oktober. Het grootste deel van het werk gebeurt tijdens de week machinaal door de professionele ploeg van Natuurpunt. Op zondagmiddag halen we met de vrijwilligers het hooi binnen. Het werk is niet te zwaar en haalbaar voor jong en oud. Dankzij dit beheer zijn we zeker dat de hooilanden in de lente van 2007 opnieuw overdadig zullen bloeien! Maar de hooimiddag is vooral ook een gezellige boel waar ruimte is om mensen te leren kennen en te genieten van de natuur. Zoals steeds ringen we ook vogels en aangezien de najaarstrek dan volop op gang is en de wintergasten onze streken aandoen, kun je toch wel verwachten om *koperwieken* en *kramsvogels* van heel nabij te zien. Als er tijd is, houden we nog een korte excursie, maar de dag sluiten we zeker af met een overheerlijke spaghetti.

Waar? Cultureel centrum Kwakstraat te Sint-Martens-Latem

Wat? Lichte beheerswerken en een toffe namiddag in een pareltje van een reservaat

Wat nog? 's Avonds spaghetti. Gratis voor wie komt helpen tijdens de beheerswerken, de anderen betalen 5 euro én hen wacht de afwas.

Wanneer? Vanaf 13.30 uur

Niet vergeten: waterdicht schoeisel

Verkiezingsmemorandum

Anders dan in Gent komt de Latemse verkiezingsstrijd maar laat op gang. Dit heeft als gevolg dat begin augustus, bij de redactie van deze Snep!, nog maar weinig (lees geen) verkiezingsprogramma's kenbaar zijn gemaakt aan het publiek. Alle gemeenteraadsleden kregen ons memorandum wel in de bus. Wil je als inwoner van Latem en Deurle op de hoogte blijven van wat de verkiezingsprogramma's van VLD+, Samen of Welzijn (100%) te bieden hebben op vlak van natuur- en milieubeleid, dan verwijzen wij graag naar de website www.natuurpuntgent.be. Naarmate we concrete voorstellen vernemen van de partijen zullen we ze via dit kanaal kenbaar maken.

Natuurreservaat Latemse Meersen breidt uit!!

Groot nieuws! Drie recente aankopen hebben er toe geleid dat het natuurreservaat de Latemse Meersen uitbreidt met meer dan twee hectare. Het gaat om oude dotterbloemhooilanden die aansluiten bij percelen die al in beheer zijn bij de vereniging. Sinds enige tijd werden ze nog nauwelijks beheerd, maar de graslanden werden ook nooit beschadigd door overdadige bemesting of pesticidengebruik. Voor zover we konden nagaan, werden ze ook nooit gescheurd en de ervaring leert ons dat een aangepast beheer dan al snel leidt tot natuurherstel. Het gemeentebestuur heeft onze aankopen altijd ondersteund. Ook nu zullen we een aanvraag indienen om deze aankoop te subsidiëren.

Wil je zelf meehelpen aan de uitbouw van het natuurreservaat 'de Latemse Meersen'? Dat kan door een gift op aankoopproject nummer 6629 op rekeningnummer 293-0212075-88. Wel duidelijk het projectnummer 6629 La-

temse Meersen vermelden. Giften op dit project zijn fiscaal aftrekbaar vanaf 30 euro.

Zomer in de Latemse Meersen

Het was opnieuw een prachtige zomer in de Latemse meersen. De hooilanden die in beheer zijn bij Natuurpunt bloeiden als nooit tevoren. Een teken dat het natuurbeheer wel degelijk zijn vruchten afwerpt en een aansporing voor iedereen om eens deel te nemen aan een beheersdag.

Reeën in de meersen

In deze hooilanden werd het eerste *reekalpje* in ons afdelingsgebied geboren! Vanaf juni kon je het 's avonds makkelijk waarnemen en soms liet het zich tot op enkele meter benaderen. De ouderdieren waren steeds in de buurt te vinden.

Hoewel bij een exploitatie van het private populierenbos aan de Blekerij ook alle holle bomen werden weggekap (onvoorstelbaar dat zoiets nog kan in deze tijden), vonden de lokale *bosuilen* een alternatieve nestplaats. De hele zomer lieten ze zich vanaf het duister horen en zien langs de Kwakstraat. Ook op veel andere plaatsen in Latem en Deurle waren jonge bosuilen te horen, tot in de boom aan mijn slaapkamerraam toe. Nadat vorig najaar nauwelijks eikels of beukennoten aan de bomen hingen en er dus weinig muizen (de favoriete prooi van uilen en veel roofvogels) de winter zouden doorkomen, dachten we dat de uilen ook een slecht broedseizoen tegemoet gingen. In het Vlaams-Brabantse Zoniën- en Meerdaalwoud vielen inderdaad nauwelijks jongen te noteren bij een controle van de nestkasten. Niet zo in het Gentse dus. Zelfs aan onthaalcentrum 'De Grutto' in de Bourgoyen zat een koppel bosuilen met jongen! Ook de andere uilensoorten deden het goed in de Latemse Meersen. Een bijzonder tamme *ransuil* werd vaak opgemerkt in Baarle Frankrijk. Aan de oude serres in de Baarle Frankrijkstraat zat dan weer een familie bijna handtamme *steen-uilen*. Half juli hadden de ouders zo veel werk om hun uitgevlogen jongen te voeden, dat ze ook overdag heel goed waar te nemen vielen. En niet enkel de nachtroofvogels deden het goed. In Baarle Frankrijk kregen de *buizerds* minstens één

jong, dat half juli uitvlog. Op dit moment vlogen de jonge *sperwers* al een tijdje rond, maar ze werden toen nog volop gevoederd door de ouders. Via de bedelroep van de jongen waren ze dan ook makkelijk te vinden. Ook ons koppel *torenvalken*, dat broedt langs het wandelpad in de Kwakstraat, kreeg vier jongen. We haalden ze even uit de nestkast om ze te ringen. Op deze ring staat een uniek nummer zodat de Latemse valken steeds met hun paspoort rondvliegen en we ze kunnen volgen. De jongen verlieten daags voor de maaidag het nest. Op de werkdag zelf konden we een *wespendief* waarnemen. Deze roofvogel broedt niet in de Latemse Meersen maar wel in Ooidonk en in een kasteelbos in De Pinte. De oudervogels en later de jongen, zien we tijdens de zomerperiode wel heel regelmatig in ons natuurreservaat.

JNM vs. Natuurpunt

De werkdag zelf was opnieuw een groot succes. Een dertigtal JNM'ers (Jeugdbond voor Natuur en Milieu) haalden het hooi, met de hulp van enkele vrijwilligers en de professionele ploeg van Natuurpunt, in een mum van tijd binnen. Er bleef zelfs nog tijd om een extra hooiland te maaien en om de omgewaaide *populier* die het gemeentelijk wandelpad vernielde weg te zagen. De JNM daagde Natuurpunt Gent na de werkzaamheden uit voor een blotevoetenvoetbalmatch. Hoewel Natuurpunt Gent al snel een stevige voorsprong opbouwde, moesten ze uiteindelijk toch de duimen leggen. Hoog tijd voor de traditionele barbecue, gekruid met nachtvlindervangsten waaronder een wondermooie *lindepijlstaart*.

De eerste najaarstrekken

Ook bijzonder dit jaar waren de grote groepen *kieviten* die vanaf juli pleisterden in de meersen. Tot meer dan 150 exemplaren kwamen voedsel zoeken in de hooilanden ten noorden van de Baarle Frankrijkstraat. Ze kregen daar het gezelschap van een twintigtal *hazen*. De droge zomer heeft hen blijkbaar deugd gedaan want ik kan me niet herinneren dat ik

er ooit zoveel zag. Op zes augustus, bij de redactie van dit artikel, zaten de eerste *watersnippen* terug in de meersen. Jawel, ze kondigen de najaarstrek aan want die is nu goed begonnen. De meeste *bosrietzangers* langs de Kwakstraat hebben onze streek al verlaten richting Afrika. Op het moment dat je dit nummer in handen krijgt, zijn ze allemaal al lang het land uit.

Vind je dit artikel een beetje vijgen na Pasen en wil je graag sneller op de hoogte blijven van de natuuractualiteit in de Latemse Meersen? Surf dan snel naar www.natuurpuntgent.be. Onder 'Latemse Meersen – actueel' geven wij regelmatig recent natuurnieuws (met fotomateriaal) dat we later samenvatten in Snep! Op dezelfde website vind je trouwens een uitgebreide fotoreportage van de zomerwerkdag.

Boven: De vier telgjes van onze torenvalken in de Latemse Meersen.

Midden: Veel volk op de zomermaaidag. Gemist? Op 22 oktober krijg je een nieuwe kans.

Onder: Sfeervolle bbq, traditionele afsluiter van de hooidag.

Omvangrijke rioleringswerken

Wie in Latem woont, zal wel gemerkt hebben dat aan de hoek van de N43 met de Rosdamstraat een werf werd uitgebouwd. Asselsbewoners zagen de rioleringsbuizen al liggen en ook langs de R4 liggen de buizen klaar om onder de grond te worden gestopt. Dit houdt allemaal verband met de aanleg van de persleiding vanuit de collector aan de Rosdamstraat in Sint-Denijs-Westrem naar het zuiveringsstation in de Ossemeersen. In deze collector (onder het kleine Aquafingebouwtje) wordt het afvalwater van Sint-Martens-Latem en De Pinte verzameld.

Voorlopig wordt dat nog rechtstreeks in de Rosdambeek geloosd. Dit lozingspunt moet met de aanleg van de persleiding worden weggewerkt. Het traject van een twaalftal km zal ongeveer zeven miljoen euro kosten en het afvalwater van 30.000 inwonerequivalenten (IE) transporteren. (Een inwonerequivalent is de gemiddelde hoeveelheid afvalwater die een persoon per dag produceert. Als gemiddelde wordt hiervoor 150 liter genomen. Dit is iets meer dan het gemiddelde verbruik van 120 liter, maar op die manier wordt ook rekening gehouden met het afvalwater van KMO's, scholen, openbare gebouwen enz..) Naast het afvalwater van de inwoners van Latem zal ook 8100 IE verzameld worden uit De Pinte, 7500 IE uit Sint-Denijs-Westrem, 7200 IE uit Zwijnaarde en 2800 uit het Maaltecentrum.

De planningsfase nam tien jaar in beslag. De werken zullen minstens twee jaar duren. De persleiding moet immers heel wat obstakels overwinnen, waaronder de kruising met de E40, de Leie en de Ringvaart. Ongetwijfeld zullen de werken een positieve invloed hebben op de al verbeterende waterkwaliteit van de Leie. Tot op heden komt een groot deel van dit afvalwater via de Rosdambeek immers ongezuiverd in de Leie terecht. Ook de Rosdambeek ziet nu een zonniger toekomst tegemoet. Hopelijk herstelt deze open riool zich snel tot een ecologisch waardevol landelijk beekje. Bij de beekruiming getuigen oude schelpen van zwanenmossels dat de Rosdambeek nog niet zo lang geleden immers een prachtig helder riviertje was. Zwanenmossels zijn grote (vijftiental cm) riviermossels die nood hebben aan vrij zuiver water. Meer info op www.aquafin.be.

Natuurrijke

De grote verkavelaars in Hooglatem haalden bij de afbakening van het grootstedelijk gebied hun slag gedeeltelijk thuis. Het woonuitbreidingsgebied van Hooglatem werd omgevormd tot randstedelijk woongebied en zal gradueel ontwikkeld worden voor woningbouw. Wel moet er eerst een oplossing gegeven worden aan de waterproblematiek. Zoals bekend is een groot deel van Hooglatem gebouwd in de depressie van de Hooglatembeek en de Nazarethbeek. Dit gebied vormt bij hoge waterstanden het natuurlijk overstromingsgebied van de Leie.

TOM EMBO

bufferbekkens in Hooglatem

Het is het klassieke verhaal, waarbij tijdens de opmaak van de gewestplannen natte gronden in overstromingsgebieden werden aangeduid als woon(uitbreidings)gebied, om alsnog een stevige winst op deze minderwaardige landbouwgrond te realiseren. Immobiliënmaatschappijen hebben voldoende financiële armslag om dergelijke gronden tegen gunstige voorwaarden aan te kopen en ze te gepasten tijde te gelde te maken via de verkoop van de grond en de bouw van gezinswoningen. Ook in Hooglatem hebben groepen als Matexi, Bosto en Dumobil het grootste deel van de gronden in handen gekregen.

Naar een nieuwe aanpak van het waterbeheer

Sinds die de wijk Tussenbeken hebben verkaveld, kent men er regelmatig waterproblemen. Niet in het minst omdat tijdens en na de verkaveling het hele drainagesysteem van grachten is vernield. Het ziet er nu naar uit dat er lessen getrokken zijn uit de aanhoudende malaise. Aangezien de maatschappelijke druk zo groot is geworden dat bebouwing zonder

concrete waterbeheersingswerken onmogelijk zou zijn geweest, hebben de verkavelaars zich verenigd in de NV Hooglatem en is er een origineel verkavelingsplan uitgewerkt. Met die nieuwe plannen is er ook een vernieuwend waterbeleid vooropgesteld. Men stapt af van de klassieke (nep)oplossingen zoals grachten dempen, beken dieper maken, permanent droogpompen, inkokeren van beken,...

In tegenstelling tot de oude aanpak gaat men het water meer ruimte geven, om wateroverlast in te perken. In theorie is het principe echter allesbehalve nieuw. In het Gemeentelijk Natuurontwikkelingsplan (GNOP) werd al een actieplan voor Hooglatem uitgewerkt dat dergelijke oplossingen aanreikt. Dit plan werd in december 1996 goedgekeurd door de gemeenteraad. Blijkbaar was een gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan noodzakelijk om bijna tien jaar later de mooie plannen om te zetten in realiteit.

Een voorbeeld van de geplande werken kan men vinden langs de Hoog-

latembeek, ter hoogte van de Moeistraat. In het kader van een herstellingsvordering werd de oever verbreed zodat de beek minder snel buiten haar oevers treedt. Deze aanpak wordt nu in het gehele gebied ingezet, waarbij ruim tien hectare woonuitbreidingsgebied wordt voorbehouden voor water.

Een polder in Latem

Hoewel Natuurpunt nog steeds van oordeel is dat het onverantwoord is om bouwwerken toe te laten beneden de 7m50-hoogtelijn, het peil waarbinnen regelmatig overstromingen optreden, moeten we toegeven dat deze nieuwe kijk op waterbeheer vernieuwend is. De wijk Hooglatem wordt als het ware ingepolderd. Twee dijken ten oosten en ten westen van de wijk kunnen de woonwijk hydrologisch isoleren. Stroomopwaarts van de wijk komt ter hoogte van het wijkcentrum Oase een ecologisch bufferbekken van vijf hectare. Zo'n 36.000 m³ water zal er gebufferd kunnen worden. De toplaag wordt afgeschrapt en omliggende gronden die later bebouwd zullen worden, worden met het afgegraven materiaal opgehoogd. Hier en daar worden in het bufferbekken ook poelen aangelegd, die permanent water zullen bevatten. Het gebied is in de huidige toestand reeds vrij nat en na afgraving zal dus een moerassige biotoop ontstaan. In periodes van overvloedige regen kan een sluisje gesloten worden waardoor het bufferbekken volloopt en de woonwijk minder snel bedreigd wordt.

Uit inventarisaties die uitgevoerd werden voordat de intensieve landbouw dit gebied in zijn greep kreeg, is gebleken dat het gebied enorme potenties heeft voor unieke dotterbloemvegetaties met *brede orchis*,

De verkavelaars verenigden zich in de NV Hooglatem om de waterbeheersingswerken aan te pakken.

Hier, achter het wijkcentrum Oase, komt het natuurgericht bufferbekken van 5 hectare.

zwarte zegge en ga zo maar door. Doordat de overbemeste toplaag wordt afgegraven kunnen we de aanleg van dit bufferbekken zeker ook beschouwen als natuurontwikkelingsproject. Mits een goed natuurbeheer kan hier een uniek biotoop ontstaan. Politiek Latem heeft beloofd dat het beheer zal toevertrouwd worden aan de Latemse kern van Natuurpunt.

Beheer door Natuurpunt?

Hiervoor moeten de gronden wel eerst overgedragen worden aan de gemeente. In de folder die de NV Hooglatem van bus tot bus verspreide is echter niets terug te vinden over die geplande overdracht, noch over de wijze van overdracht, noch over de timing of de prijs. Over de financiering hiervan is evenmin een sluitende afspraak terug te vinden. Naar gelang van de bron zullen de verkavelaars, de gemeente of de toekomstige kopers instaan voor de kosten. De brochure van de NV Hooglatem spreekt van een kost van 4.500.000 euro, die integraal door de NV zal worden gefinancierd. Hierbij is de speculatieve grondwaarde evenwel meegerekend en zoals hierboven te lezen staat, bedoelen ze misschien eerder integraal voorgefinancierd, maar dat is dus niet helemaal duidelijk.

Tot op heden is Natuurpunt of de Latemse milieuraad maar op heel beperkte manier betrokken bij het project. Het is in feite jammer dat de expertise die hier onmiskenbaar aanwezig is, niet werd ingeschakeld. We hebben evenwel vertrouwen dat de Latemse groendienst, die de werken zal opvolgen, hier een maximale winst voor de natuur weet te realiseren. Maar overleg zou toch beter zijn.

Latemse Bourgoyen in de maak

Ook naar vogels toe biedt het bufferbekken enorme kansen. In deze zone overwinteren nu al *watersnippen* en in natte jaren ook enkele pleisterende *bokjes* (onze kleinste snippensoort). Het valt te verwachten dat heel wat doortrekkende en overwinterende watervogels en steltlopers door dit gebiedje zullen worden aangetrokken. Ook broedt er nu een mooie populatie *bosrietzangers* en wie weet heeft de aanleg van het bufferbekken wel de komst van het eerste koppel *blauwborsten* in onze gemeente als gevolg.

Via wandelpaden rond het bufferbekken zal de inwoner van Hooglatem dus een mini-Bourgoyen aan de voordeur hebben. Indien Natuurpunt effectief kan instaan voor het beheer, zullen wij onze expertise inzetten om de wandelaars optimaal te laten genieten van de aanwezige fauna en flora. Het is dan wel belangrijk dat het wandeltraject rond het gebied loopt en er niet kriskras doorheen. Het spreekt voor zich dat watervogels anders onmogelijk rust zouden kunnen vinden. In de Bourgoyen kun je duidelijk zien dat een druk bewandeld gebied, mits de juiste geleiding, toch nog een vogelparadijs kan opleveren.

Stroomafwaarts

Het project stopt trouwens niet met de aanleg van de westerdijk en het bufferbekken. Langs de Hooglatem- en Nazarethbeek wordt de oever uitgegraven zodat er een brede oeverzone ontstaat. Ook de oevers van een aantal zijgrachten worden op dezelfde manier verbreed. Deze

oeverzones zullen ook uitgroeien tot moeraszones en een natuurverbinding vormen voor fauna en flora doorheen de woonwijk. Net zoals bij natuurlijke rivieren krijgen beide beken dus een winterbedding. De recente augustusregens toonden aan dat die bufferende capaciteit ook in de zomer belangrijk kan zijn.

Ten oosten van de Moeistraat komt dan de oosterdijk. Deze moet verhinderen dat Leiewater in de woonwijk terecht komt. Bij hoge waterstanden vloeit het overtallige water immers via de Rosdambeek richting Sint-Martens-Latem. De Rosdambeekvallei vormt dan een natuurlijk overstromingsbekken. Met een mobiele pomp kan water uit de woonwijk in dit overstromingsbekken worden gepompt. Deze pomp zal geplaatst worden ter hoogte van de samenvloeiing van de Nazarethbeek met de Hooglatembeek. Bij de werken wordt de samenvloeiing van beide beken verplaatst naar het westelijk bekken ter hoogte van de Oase.

De werken zouden starten tijdens de laatste week van augustus, maar door de overvloedige regenval konden de machines het terrein niet betreden. De aannemer start dus al met een achterstand. Indien de inrichting behoorlijk gebeurt, de gronden worden overgedragen aan de gemeente, het beheer in handen wordt gegeven van Natuurpunt en het bufferbekken dus als natuurgebied wordt beheerd, en indien de recreatie bestaat uit wandelen op paden rond het bekken, dan kunnen we concluderen dat deze vernieuwde aanpak een grote stap vooruit is en een meerwaarde zal betekenen voor de Latemse natuur.

Aan de Moeistraat werd reeds een eerste winterbedding aangelegd. De brede oever is een ideale migratieroute voor tal van dieren en een buffer tegen wateroverlast.

